

POSTANOWIENIE

Dnia 22 listopada 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Grzegorz Misiurek (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Władysław Pawlak

SSN Krzysztof Pietrzykowski

w sprawie z powództwa małoletniego A. Ł.
reprezentowanego przez ojca M. Ł.
przeciwko (...) Zakładowi Ubezpieczeń Spółce Akcyjnej w W.
o zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym
w Izbie Cywilnej w dniu 22 listopada 2019 r.,
zażalenia powoda
na wyrok Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 20 lutego 2019 r., sygn. akt I ACa (...),

**oddala zażalenie i pozostawia rozstrzygnięcie o kosztach
postępowania zażaleniowego w orzeczeniu kończącym
postępowanie.**

UZASADNIENIE

Powód A. Ł. po ostatecznym sprecyzowaniu pozwu skierowanego przeciwko (...) Zakładowi Ubezpieczeń S.A. w W. domagał się zapłaty kwoty 655.000 zł tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od kwoty 155.000 zł od dnia 27 sierpnia 2014 r. do dnia zapłaty oraz od dalszej kwoty 500.000 zł od dnia rozszerzenia powództwa do dnia zapłaty, zasądzenia od strony pozwanej na rzecz powoda renty miesięcznej z tytułu

zwiększonych potrzeb za okres od 1 lutego 2014 r. do 31 sierpnia 2016 r. w wysokości 960.00 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi w sposób szczegółowo określony w piśmie procesowym rozszerzającym powództwo, płatnej z góry do dnia dziesiątego każdego miesiąca, poczynając od września 2016 r. wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w przypadku uchybienia terminowi płatności którejkolwiek z rat oraz zasądzenia od pozwanego na rzecz powoda kosztów procesu.

Sąd Okręgowy w Z. wyrokiem z dnia 21 września 2017 r. oddalił powództwo i orzekł o kosztach procesu.

Sąd Apelacyjny w (...), na skutek apelacji powoda, wyrokiem z dnia 20 lutego 2019 r. uchylił wyrok Sądu Okręgowego, zniósł postępowanie w całości i przekazał sprawę temu Sądowi do ponownego rozpoznania oraz rozstrzygnięcia o kosztach postępowania apelacyjnego.

W uzasadnieniu wskazał, że w postępowaniu przed Sądem pierwszej instancji doszło do nieważności postępowania, gdyż po stronie małoletniego powoda zachodził brak zdolności procesowej z uwagi na to, że reprezentował go przedstawiciel ustawowy (ojciec), ubezpieczony - w zakresie odpowiedzialności cywilnej - za skutki zdarzenia będącego źródłem dochodzonych roszczeń w pozwanym Zakładzie Ubezpieczeń. W ocenie Sądu Apelacyjnego, okoliczność ta wskazuje na ewidentny konflikt interesów między rodzicami powoda a samym powodem.

W zażaleniu na to orzeczenie powód wniósł o jego uchylenie. Zarzucił naruszenie art. 386 § 2 k.p.c. (omyłkowo wskazanego w zażaleniu jako art. 368 § 2 k.p.c.) poprzez jego błędne zastosowanie i uznanie, że postępowanie pierwszoinstancyjne było dotknięte wadą nieważności z tej przyczyny, że małoletni powód nie posiadał zdolności procesowej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W postępowaniu apelacyjnym sąd drugiej instancji, kontynuując postępowanie przed sądem pierwszej instancji, rozpoznaje sprawę na nowo w sposób - w zasadzie - nieograniczony (art. 378 § 1 i art. 382 k.p.c.). W rezultacie, w razie uwzględnienia apelacji - z reguły - zmienia zaskarżony wyrok i orzeka co do

istoty sprawy (art. 386 § 1 k.p.c.). Uchylenie zaskarżonego wyroku połączone z przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji może nastąpić jedynie w przypadkach określonych w art. 386 § 2 i 4 k.p.c. Kontroli prawidłowości orzeczenia wydanych na tych podstawach służy zażalenie przewidziane w art. 394¹ § 1¹ k.p.c. Ocenie Sądu Najwyższego rozpoznającego ten środek odwoławczy podlega wyłącznie trafność zakwalifikowania określonych przypadków jako przesłanek uzasadniających wydanie orzeczenia kasatoryjnego; poza zakresem badania pozostają natomiast kwestie prawidłowości czynności procesowych poprzedzających wydanie zaskarżonego rozstrzygnięcia oraz trafności wykładni zastosowanego prawa materialnego (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 25 kwietnia 2014 r., II CZ 117/13, z dnia 26 marca 2014 r., V CZ 15/14 i z dnia 7 marca 2014 r., IV CZ 131/13 - nie publ.).

U podstaw zaskarżonego wyroku legło ustalenie, że w postępowaniu przed Sądem pierwszej instancji doszło do nieważności postępowania wobec braku zdolności procesowej po stronie małoletniego powoda. Przedstawiciel ustawowy małoletniego powoda nie mógł bowiem go reprezentować w procesie przeciwko własnemu ubezpieczycielowi odpowiedzialności cywilnej, z uwagi na konflikt interesów pomiędzy rodzicami powoda a powodem; w postępowaniu tym małoletniego powoda powinien reprezentować kurator ustanowiony w tym celu przez sąd opiekuńczy.

Podniesiony w zażaleniu zarzut zmierzający do podważenia trafności powyższej oceny należy uznać za bezzasadny. Wbrew odmiennemu zapatrywaniu skarżącego, Sąd drugiej instancji prawidłowo przyjął, powołując się na ugruntowane w tym przedmiocie orzecznictwo Sądu Najwyższego, że małoletni powód nie był prawidłowo reprezentowany w postępowaniu przed Sądem pierwszej instancji.

Zgodnie z treścią art. 98 § 1 k.r.o., rodzice są przedstawicielami ustawowymi dziecka pozostającego pod ich władzą rodzicielską. Jeżeli dziecko pozostaje pod władzą rodzicielską obojga rodziców, każde z nich może działać samodzielnie jako przedstawiciel ustawowy dziecka. Jednakże żadne z rodziców nie może reprezentować dziecka przy czynnościach prawnych między dzieckiem a jednym z rodziców lub jego małżonkiem, chyba że czynność prawna polega na bezpłatnym

przysporzeniu na rzecz dziecka albo że dotyczy należnych dziecku od drugiego z rodziców środków utrzymania i wychowania (art. 98 § 2 pkt 2 k.r.o.). Przepisy te stosuje się odpowiednio w postępowaniu przed sądem lub innym organem państwowym (art. 98 § 3 k.r.o.).

W postępowaniu procesowym, jak również nieprocesowym, żadne z rodziców nie może reprezentować dziecka, gdy w sprawie, w której występują jako strony lub uczestnicy postępowania rodzice i dzieci, może dojść do sprzeczności interesów między nimi. W takiej sytuacji naczelny interes dziecka wyklucza dopuszczalność reprezentowania go przez któregokolwiek z rodziców. Dotyczy to także hipotetycznej kolizji interesów między nimi. Jeżeli zaś żadne z rodziców nie może reprezentować dziecka przed sądem, to zgodnie z art. 99 k.r.o., reprezentuje je kurator ustanowiony przez sąd opiekuńczy (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 5 czerwca 2014 r., sygn. akt IV CZ 32/14, nie publ.).

Sąd Apelacyjny trafnie zauważył, że w niniejszej sprawie zachodzi konflikt interesów pomiędzy rodzicami powoda a samym powodem, co uniemożliwia reprezentowanie małoletniego powoda przez jego ojca. Ocena zasadności roszczeń małoletniego powoda wymagała bowiem przesądzenia odpowiedzialności cywilnej kierowcy pojazdu (matki powoda) lub posiadacza pojazdu (ojca powoda), za których odpowiedzialność ponosi pozwany ubezpieczyciel.

Wbrew zatem zarzutowi skarżącego, Sąd Apelacyjny w sposób prawidłowy stwierdził, że w postępowaniu przed Sądem pierwszej instancji doszło do nieważności postępowania wobec braku zdolności procesowej po stronie małoletniego powoda, co - stosownie do art. 386 § 2 k.p.c. - musiało prowadzić do uchylenia zaskarżonego wyroku, zniesienia postępowania i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. orzekł, jak w sentencji.